

включаються до складу необоротних активів. В балансах підприємств Німеччини і Франції для відображення фінансових інвестицій призначена окрема стаття – “Фінансові вкладення”.

Отже, на сьогодні існують суттєві розбіжності між національними та міжнародними вимогами до обліку та оцінки фінансових інвестицій, у зв'язку з чим виникає потреба у наближенні нормативно-правової бази України з бухгалтерського обліку до міжнародного бухгалтерського законодавства. Все це надасть можливість українським компаніям підвищити довіру іноземних інвесторів за рахунок підвищення прозорості та надійності фінансової звітності.

УДК 338.436.33:346

Радченко Оксана

к.е.н., с.н.с., провідний науковий співробітник
ННЦ «Інститут аграрної економіки» НААН
м. Київ

ДОСВІД БЮДЖЕТНОГО ФІНАНСУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НА ПРИКЛАДІ КРАЇН ПРИБАЛТИКИ

Анотація

Розглянуто проблеми бюджетної підтримки розвитку сільського господарства в ЄС та країнах Прибалтики. Визначено можливість та доцільність використання досвіду для аграрного сектору України.

Ключові слова: бюджетна підтримка, сільське господарство, ЄС, ЄСГП, програми підтримки аграрного сектору.

Уряди європейських країн прийняли політичний курс на підтримку сільського господарства та виробництва харчових продуктів як засіб забезпечення запасів продовольства і запобігання економічній депресії в сільських районах. Він виявився досить успішним і призвів до збільшення кількості вироблених харчових продуктів [6]. Підтримка сільського господарства прийняла форму Єдиної сільськогосподарської політики (ЄСГП), яка обходиться країнам ЄС приблизно в 40 млрд євро у рік.

За останні 20 років витрати ЄС на підтримку сільського господарства в порівнянних цінах 2007 р. склали приблизно по 50-60 млрд євро на рік [5]. Так, у 2009 р. із загального бюджету ЄС 140 млрд євро сільському господарству було виділено 57 млрд євро або 41 % бюджету. У 2012 році ЄС виділив майже 83 мільярди євро аграріям, що склало 20% всіх доходів сільгоспвиробників. У бюджеті ЄС на 2013 рік, який становить приблизно 158,5 млрд євро, на сільське господарство, розвиток села та підтримку фермерства спрямовано 42 млрд (27%).

Форми фінансової підтримки тісно пов'язані з цілями і завданнями країн ЄС.

Зокрема, у 1980-1991 рр. бюджетні субсидії стимулювали експорт і підтримували ціни внутрішнього ринку. На ці заходи витрачено 95-98 % всіх субсидій ЄС, що виділялись сільському господарству.

У 1992-2005 рр. країни ЄС прямими субсидіями стимулювали зростання виробництва сільськогосподарської продукції. На це спрямовано 65-70 % всіх субсидій, на регулювання ринку та експорту - 17-20 %, на розвиток сільських територій - 16-20%.

З 2006 р. країни ЄС перейшли до загальної фінансової підтримки, в розрахунку на єдиний показник оцінки економічної потужності господарства, визначеної за єдиною методикою. На цей захід використовується в даний час приблизно 60-63 % всіх субсидій, на прямі виплати за продукцію - 10-12%, на розвиток сільських територій - 16-18%, на регулювання ринку і стимулювання експорту - 10-15%.

На думку фахівців більшості нових країн ЄС, найбільш ефективною була система прямого субсидування в 1992-2006 рр., тобто прямі виплати, пов'язані з обсягом виробництва продукції.

У 2013 р. закінчився термін чинного багаторічного бюджету, з'явилася потреба узгодити спільну бюджетну політику сільського господарства зі стратегією «Європа у 2020 році». Комісія по сільському господарству ЄС проводить публічне обговорення проектів до 2020 р. у всіх країнах ЄС, готує нові правові засади бюджетної підтримки сільського господарства до 2020 року [5; 10].

Планується виділити на підтримку сільгоспсектору 38% бюджету ЄС – 31,3 млрд євро на субсидії та 95,6 млрд євро на розвиток сільськогосподарських територій [1]. Пріоритети, пов'язані з регіональним розвитком протягом 2014-2020 рр., наступні (асигнування з бюджету ЄС, у %): регіональний розвиток 34%; сільське господарство і рибальство 30% (було 27%).

Для України може бути корисним досвід прибалтійських країн, які вступили до Європейського Союзу тільки в 2004 р., а раніше мали схожі умови функціонування [2; 3; 5; 7].

Підтримка країн здійснюється за регіональною політикою ЄС, головна мета якої полягає в тому, щоб посилити економічну, соціальну і територіальну єдність, зменшуючи розбіжності у рівні розвитку серед областей, а також серед країн-учасниць ЄС. Охоплення програмою поширюється на країни-учасниці, ВВП яких складає менше 75-90 % середнього числа по ЄС (всі Балтійські держави знаходяться в межах цих рамок).

Протягом фінансового періоду 2007-2013 рр. ЄС передбачала вкласти приблизно 347 млрд. євро в розвиток різних регіонів Європи (приблизно 50 млрд євро щороку). Значна частина цих коштів була спрямована до Східної Європи і, зокрема в країни Балтії.

Різні природноеконімічні умови зумовили історично різну ступінь інтенсивності і спеціалізацію виробництва в сільському господарстві. Найбільш екстенсивними в даний час опинилися прибалтійські країни, що виробляють в середньому по 700 євро валової продукції на гектар сільгоспугідь, що в 3 рази менше, ніж у середньому по ЄС і в 7 разів менше, ніж у середньому в сусідніх країнах - Нідерландах, Бельгії, Данії.

Величина дотацій для різних членів ЄС коливається в рази, що впливає на конкурентоспроможність виробників. Якщо у розрахунку на одиницю площі землі Бельгія, Данія, Нідерланди, Франція, Австрія в 2008 р. на га сільгоспугідь отримали субсидії ЄС в середньому по 512 євро, то Естонія, Латвія, Литва і Польща - по 256 євро або в 2 рази менше.

Найбільш чітка тенденція проявляється у тому, що ЄС для стимулювання великих господарств та переорієнтації Латвії та інших країн Балтії на товари з ЄС запропонував виплати в розмірі 1500 євро на рік з однією умовою - відмовитися від дрібного господарства. Таким способом ЄС прибрав з ринку конкурентів і дав зелене світло своїм великим фермерським господарствам [5].

Загальний обсяг регіонального фінансування для Латвії (на 2007-2013 рр.) складає 4,6 млрд. євро; для Литви - 6,9 млрд. євро; для Естонії - 3,4 млрд. євро. Фонди ЄС, спрямовані на структурний розвиток в регіонах склали 35,7% від загального бюджету ЄС на ці роки, або приблизно 347 млрд. євро [3].

Новий бюджет ЄС передбачає допомогу естонському аграрному сектору в розмірі 1,73 млрд євро, литовським - 4,98 млрд євро, а латвійським - 1,72 млрд євро. Більш того, в результаті прийняття нового бюджету, латвійські селяни отримуватимуть найнижчі дотації у всьому Європейському союзі [4].

Європейський ринок праці з його вищим рівнем заробітної плати стимулює відтік з країн Балтії найбільш кваліфікованої робочої сили. Негативними наслідками інтеграції в ЄС для країн Балтії можна вважати посилення процесу еміграції.

Необхідність обмеження дефіциту держбюджету призвела до штучного скорочення державних витрат країн Балтії і не дозволяла виділяти кошти на програми відновлення економіки. Більш того, урядам цих країн доводиться йти шляхом скорочення витрат на соціальні потреби, заробітної плати (у тому числі для держслужбовців, працівників правоохоронних органів, охорони здоров'я та освіти) і збільшення податкового тягаря [5].

У даний час величина субсидій у розрахунку на одиницю виробленої продукції або на одиницю виробничих витрат є однаковою як в старих, так і в нових країнах. Хоча темпи проведення аграрних реформ в прибалтійських країнах і високі, проте вони поки не вивели сучасні селянські господарства на модель західноєвропейських країн.

Висновки для України. На думку експертів, «проаналізувати, як підписання договору про асоціацію з ЄС позначиться на сільському господарстві України складно, але з упевненістю можна сказати, що великого позитиву це не принесе. У самому договорі сільському господарству виділена окрема глава із загальними фразами про розвиток сільського господарства, сільськогосподарських територій, впровадження сучасних технологій, поліпшення якості продукції, приведення її до стандартів ЄС» [7; 9].

Насамперед, власникам сільськогосподарських підприємств буде необхідно провести повну модернізацію виробництва для приведення його до стандартів та вимог ЄС [3]. Проблемою є й те, що значно підвищаться вимоги до якості продукції, за сучасними вітчизняними стандартами вона навряд чи зможе на рівні конкурувати з європейськими аналогами. Є певні тривоги щодо балансу експорту та імпорту, коли відкриють кордони для всіх товарів, без діючих

донині обмежуючих мит.

Отже, для конкурентноздатності вітчизняного сектору з агросектором ЄС, вітчизняному виробнику необхідні значні ресурси для проведення модернізації. При цьому відкритим залишається питання, чи можна буде розраховувати на субсидії з боку держави, навіть у чинних обсягах, якщо аграрний бюджет строго регламентуватиметься за розмірами, структурою та напрямками відповідно до вимог ЄС.

Профільне міністерство вважає, що країни Прибалтики, зокрема Литва багато в чому можуть об'єднати зусилля з Україною, «адже сьогодні країни мають схожі проблеми щодо економічних стосунків із Російською Федерацією, зокрема експортом сільськогосподарської продукції. А тому Литва може поділитися своїм досвідом у напрямі переорієнтації продовольчих товарів на європейський ринок, зокрема щодо впровадження у виробництво відповідних європейських стандартів" [8].

Список використаних джерел

1. Бюджет ЄС на 2014-2020 рр.: Латвія отримає гроші на сільське господарство, а не на транспорт // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : Dienas bizness / Rus.db.lv, 21.11.2013 р. (дата звернення: 14.03.2014). — Назва з екрана.
2. Кваша С.М. Стан та тенденції розвитку сільського господарства країн-членів Європейського Союзу / С.М. Кваша, К.С. Кваша. – К.: ННЦ ІАЕ, 2013. – 40 с.
3. Крауялис Я., Пранаускас Е. Обзор программы развития села до 2007–2013 г. Матер. конф. рук. с.-х. обществ и других с.-х. организаций. – Вильнюс, 2010.
4. Новый бюджет ЕС: между удачей и разочарованием [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.rubaltic.ru/article/ekonomika-i-biznes/novyy-byudzh-et-es-mezhdu-udachey-i-razocharovan-iem/> (дата звернення: 14.03.2014). — Назва з екрана.
5. Пошкус Б.И. Что нового в системе поддержки сельского хозяйства в странах Европейского Союза // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.viapi.ru/publication/e-biblio/detail.php?> (дата звернення: 14.03.2014). — Назва з екрана.
6. Сайт ФАО // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://apps.fao.org/page/>. (дата звернення: 11.04.2014). — Назва з екрана.
7. Что ждет аграриев Украины после подписания ассоциации с ЕС? Пример других стран. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://raznesi.info/blog/post/11822> (дата звернення: 14.03.2014). — Назва з екрана.
8. Швайка І. : "Цього року заплановано реалізувати з Литвою три спільні інвестиційні проекти" // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.svoboda.org.ua/diyalnist/novyny/049415/> (дата звернення: 14.03.2014). — Назва з екрана.
9. Danske: темпы роста ВВП Литвы и Латвии останутся прежними, Эстонии — снизятся [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.baltic-course.com/rus/_analytics/?doc=89464 (дата звернення: 14.03.2014). — Назва з екрана.

екрана.

10. The Common Agricultural Policy after 2013 - European Commission [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/>. (дата звернення: 14.03.2014). — Назва з екрана.

УДК 631:368.914.2

Рудик Володимир

к. е. н., доцент, директор інституту бізнесу і фінансів
Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОРТФЕЛЯ УЧАСНИКІВ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація

Розглянуто питання інвестування пенсійних активів учасників обов'язкових накопичувальних пенсійних програм при запровадженні другого рівня національної пенсійної системи. Відмічені особливості формування їх інвестиційного портфеля, проаналізовано основні фінансові інструменти, що можуть використовуватися при інвестуванні фінансових ресурсів другого рівня.

Ключові слова: пенсійні активи, система обов'язкового накопичувального пенсійного страхування, інвестиційний портфель, фінансові інструменти, фондовий ринок.

Новий етап пенсійної реформи в нашій країні передбачає формування цілісної національної пенсійної системи. Практичного застосування із трьох рівнів, що її повинні сформувати, відповідно до чинного вітчизняного пенсійного законодавства, на сьогоднішній день ще немає другий рівень. Він формується на принципах пенсійного страхування накопичувального типу і має обов'язків характер.

На думку більшості фахівців у сфері пенсійного страхування запровадження загальнообов'язкового державного накопичувального пенсійного страхування буде сприяти формуванню потужної фінансової бази української пенсійної системи, яка має довгостроковий характер. Її фінансові ресурси можуть стати досить суттєвим джерелом для інвестування національної економіки. В цій ситуації зростає роль вітчизняного фондового ринку, який повинен стати тим фінансовим інститутом, що буде розподіляти і акумулювати фінансові ресурси другого рівня у свої інвестиційні продукти.

Основним завданням, від виконання якого буде залежати ефективність функціонування другого рівня, виступає захист пенсійних активів учасників обов'язкових накопичувальних пенсійних програм. Для того щоб пенсійні активи не знецінювалися, були захищені від різноманітних фінансових ризиків, можливо використовувати фінансові методи фондового ринку для підвищення їх вартості і одержання від їх вкладень інвестиційного доходу. У зв'язку з цим